

10. november 2008

Hrubý dlh verejnej správy v roku 2007 poklesol na úroveň 29,4% HDP

Prípravil: Erik Bugyi

Eurostat dňa 22. októbra 2008 publikoval spresnené údaje o výške deficitu a dlhu v krajinách EÚ27 za rok 2007. Výška hrubého dlhu verejnej správy na Slovensku dosiahla úroveň 29,4% HDP, čo je výrazne pod priemerom krajín EÚ27 (58,7% HDP) a hlboko pod referenčnou úrovňou maastrichtského kritéria (60% HDP). V porovnaní so stavom ku koncu roka 2006, kedy dlh dosahoval hodnotu 30,4% HDP, to znamená pokles o 1,1% HDP.

V absolútnych číslach sa však dlh verejnej správy medziročne zvýšil o 38,7 mld. Sk na úroveň 543,9 mld. Sk. Hlavnými negatívnymi faktormi boli hotovostný deficit štátneho rozpočtu v sume 23,5 mld. Sk, pokles prostriedkov z refinančného systému Štátnej pokladnice použitých na krytie dlhu vo výške 13,0 mld. Sk a diskont pri emisii dlhopisov vo výške 7,9 mld. Sk. Naopak na zníženie dlhu mal najväčší vplyv diskont pri splatení dlhopisov vo výške 4,8 mld. Sk a kurzové zmeny v celkovej výške 3,5 mld. Sk.

Notifikácia k 1.10.2008

Členské krajiny EÚ majú povinnosť zasielať údaje o deficite a dlhu dvakrát ročne, vždy k 1. aprílu a k 1. októbru. Ide o [procedúru EDP](#) (Excessive Deficit Procedure), na základe ktorej dochádza k celkovému posúdeniu štatistických informácií poskytovaných členskými krajinami. Eurostat posudzuje správnosť a vierohodnosť zaslaných údajov, pričom zvyčajne dochádza k intenzívnej komunikácii s cieľom vysvetlenia špecifických transakcií. Eurostat publikuje údaje až vtedy, keď ich potvrdí, prípadne ich publikuje s výhradou.

Sumárne informácie za všetky členské krajiny EÚ27 publikoval Eurostat dňa 22. októbra 2008 vo svojom [News Release, číslo 147/2008](#).

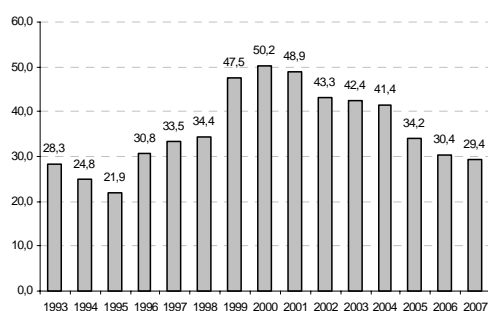
Slovensko patrí medzi krajiny s nižším dlhom v EÚ27

Medzinárodné porovnanie

Priemerná výška hrubého dlhu verejnej správy dosiahla v roku 2007 v krajinách EÚ27 úroveň 58,7% HDP. Medzi krajiny s najvyšším dlhom patrí Taliansko (104,1% HDP), Grécko (94,8% HDP) a Belgicko (83,9% HDP). Naopak najnižší dlh má Estónsko (3,5% HDP), Luxembursko (7,0% HDP) a Lotyšsko (9,5% HDP).

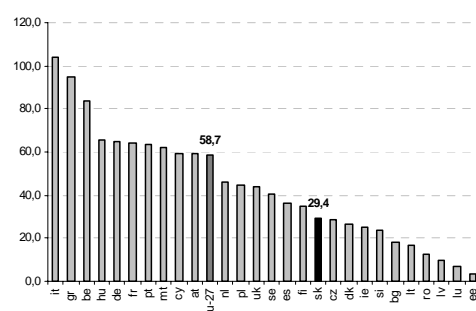
Ku koncu roka 2007 dosiahol hrubý dlh verejnej správy Slovenska 29,4% HDP, čo znamená 11. najnižší dlh v EÚ27. V rámci krajín V4 mala nižší dlh len Česká republika (28,9% HDP). Poľsko bolo zadlžené na úrovni 44,9% HDP a Maďarsko vo výške 65,8% HDP.

Hrubý verejný dlh SR 1993 – 2007 (v % HDP)

Zdroj: MFSR, Eurostat

Hrubý verejný dlh krajín EÚ v roku 2007 (v % HDP)

Zdroj: MFSR, Eurostat

Hrubý dlh verejnej správy na Slovensku

Hrubý dlh verejnej správy, tzv. maastrichtský dlh¹, v roku 2007 sa v porovnaní s rokom 2006 zvýšil o 38,7 mld. Sk. Napriek nominálnemu nárastu dlh vyjadrený podielom na HDP poklesol v porovnaní s rokom 2006 o 1,1% HDP na úroveň 29,4% HDP.

Vývoj hrubého dlhu verejnej správy (stav ku koncu obdobia v mil. Sk)

	2004	2005	2006	2007	2007/2006 zmena
A. Štátny dlh	538 190	489 879	485 834	522 243	36 409
- štátny dlh v menovitej hodnote	497 327	460 000	464 862	522 243	57 381
- prevzatý dlh zo záruk	40 863	29 879	20 972	0	-20 972
B. Dlh ostatných zložiek verejnej správy	25 961	17 646	19 365	21 608	2 243
Dlh verejnej správy spolu (A + B)	564 151	507 525	505 199	543 851	38 652
Dlh verejnej správy spolu (% HDP)	41,4	34,2	30,4	29,4	-1,1

Zdroj: MF SR

V nasledujúcej tabuľke sú uvedené faktory, ktoré mali najväčší vplyv na zmenu celkového hrubého dlhu verejnej správy v rokoch 2006 a 2007. Za rok 2007 ide o predbežné údaje, ktoré boli upravené pre analytické účely, preto sa prezentované údaje nemusia úplne zhodovať s údajmi z účtovníctva, ktoré sú súčasťou Záverečného účtu verejnej správy SR za rok 2007.

Príspevky k zmene hrubého dlhu verejnej správy (v mil. Sk)

	2006	2007
Zmena hrubého dlhu verejnej správy	-2 326	38 652
Schodok štátneho rozpočtu na hotovostnom princípe	31 678	23 528
Výpožičky zo Štátnej pokladnice	-22 392	13 001
Emisný diskont	2 087	7 932
Kurzové rozdiely	-12 424	-3 462
Splatenie dlhopisov - diskont*	-	-4 763
Vklady dobrovoľných klientov Štátnej pokladnice	854	143
Ostatné zmeny v štátnom dlhu	-117	-389
Prevzatie nových rizikových záruk do dlhu	4 400	-
Zníženie rizikových záruk	-6 330	-
Konsolidovaný dlh obcí a VÚC	-481	2 552
Dlh ostatných zložiek VS (okrem rozpočt. organizácií ŠR, obcí a VÚC)	-1 150	-309
Diskrepancia	1 549	419

(+) znamená zvýšenie, (-) znamená zníženie dlhu VS

* diskont pri splatení dlhopisov je súčasťou hotovostných úrokových výdavkov štátneho rozpočtu, neprispieva však k zvýšeniu dlhu verejnej správy

Zdroj: MF SR

Štátny dlh bol ovplyvnený
najmä hotovostným
schodkom štátneho
rozpočtu

A. Štátny dlh

Štátny dlh v roku 2007 zaznamenal nárast o 36,4 mld. Sk, pričom najväčší príspevok k jeho zvýšeniu mal hotovostný schodok štátneho rozpočtu vo výške 23,5 mld. Sk. Nasledujúca tabuľka sumarizuje kľúčové faktory, ktoré prispeli k jeho zmene.

¹ Existujú dva základné definície hrubého dlhu verejnej správy (podľa ESA95, Maastrichtský dlh). V tomto materiáli je popísaný dlh verejnej správy, ktorý slúži pre posúdenie maastrichtských kritérií (celkový dlh verejnej správy nesmie presiahnuť 60% HDP). Viac o vymedzení maastrichtského dlhu na: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=5234>

Príspevky k zmene štátneho dlhu v roku 2007 (v mil. Sk)

1. Negatívny vplyv (zvyšuje dlh)	65 546
Schodok ŠR na hotovostnom princípe	23 528
Prevzatie rizikových záruk do štátneho dlhu	20 942
Výpožičky zo Štátnej pokladnice	13 001
Emisný diskont	7 932
Zvýšenie vkladov dobrovoľných klientov Štátnej pokladnice	143
2. Pozitívny vplyv (znižuje dlh)	29 556
Zníženie stavu prevzatého dlhu zo záruk	20 942
Splatenie dlhopisov - diskont	4 763
Kurzové rozdiely	3 462
Ostatné zmeny	389
3. Diskrepancia (zvyšuje dlh)	419
Zmena štátneho dlhu (1. - 2. + 3.) (+ znamená nárast)	36 409

Zdroj: MF SR

Okrem schodku štátneho rozpočtu boli ďalším významným negatívnym faktorom **výpožičky MF SR zo Štátnej pokladnice**. Výpožičky zo Štátnej pokladnice nezvyšujú záväzky vlády (konsolidujú sa v rámci sektora), pričom vo všeobecnosti môžu byť tieto prostriedky použité okrem krytia štátneho dlhu resp. priebežného financovania schodku štátneho rozpočtu aj na účely v komerčných bankách a nákup cenných papierov (repoobchody).

Z hľadiska vplyvu na štátny dlh je dôležité sledovať medziročnú zmenu tých prostriedkov Štátnej pokladnice, ktoré boli použité na krytie štátneho dlhu, keďže tieto prostriedky znižujú potrebu prefinancovať dlh z externých zdrojov. Ak medziročne dôjde k nárastu týchto prostriedkov, uvedený fakt má pozitívny vplyv na hrubý dlh verejnej správy. V opačnom prípade má pokles prostriedkov negatívny vplyv. Takáto situácia nastala aj v roku 2007, kedy sa medziročne znížili prostriedky použité na krytie dlhu o 13 mld. Sk, čím významne prispeli k zvýšeniu štátneho dlhu. Napriek tomu, že celková výška výpožičiek zo Štátnej pokladnice zostala v roku 2007 takmer nezmenená, zvýšením úložiek v komerčných bankách a nákupom cenných papierov sa prostriedky použité na krytie štátneho dlhu znížili.

Refinančný systém Štátnej pokladnice (v mil. Sk)

	stav prostriedkov k 31.12.			medziročné zmeny	
	2005	2006	2007	2006	2007
Výpožičky MF SR zo Štátnej pokladnice	77 070	151 882	151 734	74 812	-148
- úložky v kom. bankách a nákup cenných papierov v mene MF SR	0	52 420	65 274	52 420	12 854
- prostriedky použité na krytie štátneho dlhu	77 070	99 462	86 461	22 392	-13 001

Zdroj: MF SR

Ďalším negatívnym faktorom, ktorý prispel k zvýšeniu dlhu je **emisný diskont** štátnych dlhopisov a štátnych pokladničných poukážok. Diskont vzniká v prípade, ak kupónová sadzba týchto cenných papierov je nižšia ako investormi požadovaná výnosnosť pri ich aukcii². To znamená, že investori zaplatia za cenný papier nižšiu sumu ako je jeho menovitá (nominálna) hodnota. Keďže v okamihu emisie dlhopisov narastú záväzky štátu o nominálnu hodnotu dlhopisov, avšak štát získava v hotovosti nižšiu sumu (zníženú práve o diskont), potom emisný diskont je faktorom, ktorý prispieva k nárastu dlhu. V roku 2007 prispel emisný diskont k nárastu dlhu sumou 7,9 mld. Sk.

² Pri emisii cenných papierov môže nastať aj opačná situácia, t.j. ak požadovaná výnosnosť investora je nižšia ako je kupónová sadzba dlhopisu, potom vzniká prémia. Existencia prémie však nemá vplyv na zmenu hrubého dlhu verejnej správy, keďže neovplyvňuje záväzky, ale je aktívom verejnej správy. Inými slovami prémia má vplyv iba na čistý dlh verejnej správy.

*Dlh z rizikových záruk
prevedený do štátneho dlhu*

Na druhej strane na štátny dlh pozitívne vplývali dva faktory. Prvým je suma diskontu pri splatení štátnych dlhopisov. Platenie diskontu je súčasťou hotovostných výdavkov štátneho rozpočtu, avšak táto suma neprispieva k nárastu dlhu (ak vychádzame z predpokladu, že hotovostný deficit štátneho rozpočtu v plnej výške zvyšuje štátny dlh, potom diskont pri splatení štátnych dlhopisov má pozitívny vplyv na dlh). Dôvodom je skutočnosť, že k nárastu dlhu dochádza už pri emisii dlhopisov, a to v nominálnej hodnote dlhopisu (vrátane diskontu) a nie pri ich splatení. V roku 2007 dosiahol platený diskont sumu približne 4,8 mld. Sk.

Podstatnou mierou sa na znížení štátneho dlhu podieľal aj vývoj kurzu slovenskej koruny. Keďže podiel dlhu denominovaného v zahraničných menách na celkovom dlhu verejnej správy je približne 28%, pričom až 98% je vedených v mene EUR, významnú úlohu zohráva vývoj kurzu slovenskej koruny voči euru. Slovenská koruna v roku 2007 posilnila voči euru medziročne o 2,8%, čo malo aj najväčší vplyv na zníženie dlhu z titulu kurzových zmien.

V tabuľke je uvedený aj **prevzatý dlh z rizikových štátnych záruk**, ktorý má však v tomto prípade neutrálny vplyv na výšku štátneho dlhu. Dôvodom uvedenia tejto položky v tabuľke je účtovná operácia, ktorá sa udiala začiatkom roku 2007. Začiatkom roku 2007 bol dlh z rizikových štátnych záruk prevedený do štátneho dlhu v plnej výške, a teda ku koncu roka 2007 neboli už vykázané žiadne rizikové štátne záruky. Na pokles záruk mal vplyv aj vývoj kurzu koruny, keďže však sa prevod uskutočnil už 2. januára 2007, pozitívny vplyv kurzu bol len vo výške 29 mil. Sk. Táto suma je súčasťou položky kurzových rozdielov.

Zmena v rizikových štátnych zárukách v roku 2007 (v mil. Sk)

Prevzatý dlh z rizikových štátnych záruk k 31.12.2006	20 972
Prevod rizikových záruk do štátneho dlhu k 2.1.2007	-20 942
Kurzové rozdiely	-29
Prevzatý dlh z rizikových štátnych záruk k 31.12.2007	0

Zdroj: MF SR

*Dlh ostatných zložiek
verejnej správy*

B. Dlh ostatných zložiek verejnej správy

Približne 4% hrubého dlhu verejnej správy tvorí **dlh ostatných zložiek verejnej správy**. Výška dlhu dosiahla úroveň 21,6 mld. Sk, ktorá však už je znížená o 13,5 mld. Sk z dôvodu konsolidácie.

Na nekonsolidovanej báze najväčší nárast dlhu zaznamenali v roku 2007 subjekty samosprávy obce a vyššie územné celky. Nárast dlhu v obciach je spôsobený predovšetkým čerpaním úverov zo Štátneho fondu rozvoja bývania (ŠFRB) v sume 2,1 mld. Sk. Mierny pokles dlhu vo výške 282 mil. Sk je možné pozorovať vo Fonde národného majetku, kde došlo k splateniu záväzkov z dlhopisov vydaných FNM a prevzatého dlhu z rizikových záruk. Ostatné subjekty zaznamenali minimálne zmeny vo svojom dlhu.

Údaje na nekonsolidovanej báze poskytujú prehľad o výške dlhu jednotlivých subjektov verejnej správy, nemusia sa však vždy zhodovať s údajmi, ktoré majú aj vplyv na výšku celkového dlhu verejnej správy. Dôvodom je skutočnosť, že ak vzniká dlh medzi jednotlivými zložkami verejnej správy (v rámci sektora), nemá to vplyv na zmenu celkového dlhu verejnej správy.

Na konsolidovanej báze, teda po očistení o zmenu dlhu medzi zložkami verejnej správy, k nárastu dlhu prispelo iba zvýšenie dlhu VÚC v sume 2,7 mld. Sk, pričom na tomto náraste sa najväčšou mierou podieľal trnavský (nárast o 1,4 mld. Sk), košický (nárast o 0,7 mld. Sk) a prešovský VÚC (nárast o 0,5 mld. Sk). Ostatné zložky svoj dlh voči iným sektorom znižovali, čo malo pozitívny vplyv na vývoj dlhu. Výrazný rozdiel v dlhu na konsolidovanej a nekonsolidovanej báze je možné pozorovať u obcí, ktoré znížili dlh voči iným sektorom o 196 mil. Sk, keďže ich dlh narástol najmä z dôvodu úverov získaných zo ŠFRB, ktorý je súčasťou verejnej správy.

Dlh ostatných zložiek verejnej správy (v mil. Sk)

	2006	2007	Zmena	Zmena po konsolidácii
Fond národného majetku SR	3 854	3 572	-282	-282
Verejné vysoké školy	21	13	-8	-8
Príspevkové organizácie štátu	11	9	-2	-2
Vyššie územné celky (VÚC)	3 586	6 334	2 748	2 748
Príspevkové organizácie VÚC	17	15	-2	-2
Obce	23 398	25 135	1 737	-196
Príspevkové organizácie obcí	14	11	-3	-3
Zdravotné poisťovne	4	0	-4	-4
Slovenský rozhlas	21	13	-8	-8
SPOLU	30 926	35 102	4 176	2 243
Konsolidácia	11 561	13 494	1 933	0
Konsolidovaný dlh ostatných zložiek VS	19 365	21 608	2 243	2 243

Zdroj: MF SR